



دانشکده علوم اداری و اقتصادی
پایان نامه کارشناسی ارشد
گروه آموزشی علوم اقتصادی و اداری

بررسی رابطه تغییرات نرخ بهره و تورم (مطالعه موردی گروه کشورهای منا)

مؤلف:

سمیه خسروی

استاد راهنما:

دکتر محمد طاهر احمدی شادمهری

استاد مشاور:

دکتر محمد علی فلاحی

تاریخ تدوین

۱۳۸۸

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سپاسگزاری

مجموعه حاضر با لطف و عنایت پرودگار گرد هم آمده است. مراتب سپاس و قدردانی عمیق خود را به خاطر توجه و حمایت استادان راهنما و مشاور در طی دوره تحقیق ابراز می‌دارم. همچنین از تمام کارکنان محترم به ویژه مسئولان اتاق رایانه و کتابخانه دانشکده اقتصاد کمال تشکر را دارم.

سمیه خسروی

آذرماه ۱۳۸۸

چکیده

بهره به عنوان هزینه فرصت سرمایه‌گذاری و به عبارت دیگر هزینه دریافت اعتبارات مورد نیاز در فرآیند تولید، نقش مهمی را در قیمت تمام شده کالا بر عهده دارد. لذا انتظار این است که تغییرات نرخ بهره بتواند نرخ تورم را تحت تأثیر قرار دهد. در این راستا این پایان‌نامه رابطه علیت بین تغییرات نرخ بهره و تورم را در گروه کشورهای منا بررسی می‌کند. داده‌های فصلی مربوط به نرخ بهره و تورم در مورد ۱۶ کشور گروه منا در دوره زمانی ۱۹۹۷-۲۰۰۸ تجزیه و تحلیل شده‌اند. جهت بررسی پایایی سری‌های زمانی داده‌ها از آزمون‌های دیکی فولر تعمیم‌یافته و شکست ساختاری پرون استفاده شده است. آزمون علیت گرنجری و علیت هشیائو برای تعیین رابطه علیت بین دو متغیر بهره و تورم مورد استفاده قرار گرفته است. نتایج حاصل از آزمون‌های علیت گرنجری و هشیائو نشان می‌دهد که تنها در مورد کشورهای جیبوتی و قطر فرضیه‌های تحقیق صدق می‌کند. به عبارت دیگر در این کشورها رابطه علیت دو طرفه تغییرات نرخ بهره به تغییرات نرخ تورم وجود دارد اما در دیگر کشورها این رابطه برقرار نیست. با توجه به نتایج تحقیق می‌توان گفت سیاست کاهش نرخ بهره در جهت کنترل نرخ تورم نمی‌تواند ما را به هدف مورد نظر برساند.

کلید واژه: بهره، تورم، گروه منا، علیت گرنجری، علیت هشیائو.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
فصل اول: کلیات تحقیق	
۱۰	۱-۱ بیان مسئله
۱۰	۲-۱ تشریح و بیان موضوع
۱۲	۳-۱ ضرورت انجام تحقیق
۱۳	۴-۱ هدف تحقیق
۱۴	۵-۱ سؤال اساسی تحقیق
۱۴	۶-۱ روش انجام تحقیق
۱۴	۷-۱ قلمرو تحقیق
۱۴	۱-۷-۱ دوره زمانی انجام تحقیق
۱۴	۲-۷-۱ مکان تحقیق
۱۵	۸-۱ روش های مورد نظر برای تجزیه و تحلیل اطلاعات و آزمون فرضیه ها
۱۵	۹-۱ فرضیه تحقیق
فصل دوم: ادبیات موضوع	
۱۸	۱-۲ مقدمه
۱۹	۲-۲ نظریات مربوط به تعیین نرخ بهره
۱۹	۱-۲-۲ نظریه کلاسیکی تعیین نرخ بهره
۲۱	۲-۲-۲ نظریه کینزی تعیین نرخ بهره
۲۲	۳-۲-۲ نظریه نئوکلاسیکی تعیین نرخ بهره
۲۵	۳-۲ تورم
۲۵	۱-۳-۲ تعریف تورم و انواع آن
۲۷	۲-۳-۲ نظریه های مهم اقتصادی درباره دلایل تورم
۲۹	۴-۲ چارچوب نظری

۳۵	۵-۲ سیاست پولی از دیدگاه مکاتب مختلف
۳۹	۶-۲ پیشینه تجربی
۳۹	۱-۶-۲ پیشینه پژوهش در منابع خارجی
۴۴	۲-۶-۲ پیشینه پژوهش در منابع داخلی
۴۶	۷-۲ کشورهای منا

فصل سوم: روش تحقیق

۴۹	۱-۳ مقدمه
۵۰	۲-۳ مدل تحقیق
۵۱	۳-۳ معرفی متغیرهای مدل
۵۶	۴-۳ آزمون پایایی سری های زمانی
۵۷	۱-۴-۳ آزمون ریشه واحد دیکی فولر و دیکی فولر تعمیم یافته
۵۷	۲-۴-۳ آزمون شکست ساختاری فیلیپس
۵۸	۵-۳ ارائه الگوی پیشنهادی
۵۸	۱-۵-۳ آزمون علیت گرنجری
۶۰	۲-۵-۳ آزمون علیت هشیائو

فصل چهارم: بحث و نتایج آزمون های تجربی

۶۵	۱-۴ مقدمه
۶۶	۲-۴ بررسی پایایی متغیرها
۶۶	۱-۲-۴ بررسی آزمون های دیکی - فولر و دیکی - فولر تعمیم یافته
۷۰	۲-۲-۴ آزمون شکست ساختاری پرون
۷۲	۳-۴ نتایج آزمون علیت گرنجری
۷۵	۴-۴ نتایج آزمون علیت هشیائو
۷۸	۵-۴ جمع بندی

فصل پنجم: نتایج تحقیق و ارائه رهنمودهای اجرایی

۸۱	۱-۵ خلاصه و نتیجه گیری
۸۳	۲-۵ پیشنهادات
۸۳	۱-۲-۵ پیشنهادات سیاستی
۸۳	۱-۲-۵ پیشنهادات مطالعاتی
۸۵	کتابنامه
۹۰	ضمائم

فهرست جداول.....صفحه

- جدول ۴-۱: بررسی پایایی متغیرهای الگو در حالت سطح بر اساس آزمون ADF ۶۶
- جدول ۴-۲: بررسی پایایی متغیرهای الگو در حالت تفاضل بر اساس آزمون ADF ۶۸
- جدول ۴-۳: بررسی پایایی متغیرهای الگو در حالت تفاضل مرتبه دوم بر اساس آزمون ADF ۷۰
- جدول ۴-۴: نتایج آزمون شکست ساختاری ۷۱
- جدول ۴-۵: نتایج آزمون علیت گرنجری ۷۲
- جدول ۴-۶: نتایج آزمون علیت هشیائو بین تغییرات نرخ تورم و نرخ بهره ۷۵
- جدول ۴-۷: نتایج آزمون علیت هشیائو بین تغییرات نرخ بهره و نرخ تورم ۷۶

فهرست نمودارها.....صفحه

۲۰	نمودار ۱-۲: تعادل پس انداز - سرمایه گذاری
۲۱	نمودار ۲-۲: تعادل در بازار پول
۲۳	نمودار ۳-۲: عرضه و تقاضای وجوه قابل استقراض
۲۴	نمودار ۴-۲: بازار پول از دیدگاه ویکسل
۵۲	نمودار ۱-۳: نرخ بهره اسمی و نرخ تورم الجزایر طی دوره ۱۹۹۷-۲۰۰۸
۵۲	نمودار ۲-۳: نرخ بهره اسمی و نرخ تورم بحرین طی دوره ۱۹۹۷-۲۰۰۸
۵۳	نمودار ۳-۳: نرخ بهره اسمی و نرخ تورم جیبوتی طی دوره ۱۹۹۷-۲۰۰۸
۵۳	نمودار ۴-۳: نرخ بهره اسمی و نرخ تورم مصر طی دوره ۱۹۹۷-۲۰۰۸
۵۳	نمودار ۵-۳: نرخ بهره اسمی و نرخ تورم ایران طی دوره ۱۹۹۷-۲۰۰۸
۵۳	نمودار ۶-۳: نرخ بهره اسمی و نرخ تورم اردن طی دوره ۱۹۹۷-۲۰۰۸
۵۴	نمودار ۷-۳: نرخ بهره اسمی و نرخ تورم کویت طی دوره ۱۹۹۷-۲۰۰۸
۵۴	نمودار ۸-۳: نرخ بهره اسمی و نرخ تورم لبنان طی دوره ۱۹۹۷-۲۰۰۸
۵۴	نمودار ۹-۳: نرخ بهره اسمی و نرخ تورم لیبی طی دوره ۱۹۹۷-۲۰۰۸
۵۴	نمودار ۱۰-۳: نرخ بهره اسمی و نرخ تورم مراکش طی دوره ۱۹۹۷-۲۰۰۸
۵۵	نمودار ۱۱-۳: نرخ بهره اسمی و نرخ تورم عمان طی دوره ۱۹۹۷-۲۰۰۸
۵۵	نمودار ۱۲-۳: نرخ بهره اسمی و نرخ تورم قطر طی دوره ۱۹۹۷-۲۰۰۸
۵۵	نمودار ۱۳-۳: نرخ بهره اسمی و نرخ تورم عربستان طی دوره ۱۹۹۷-۲۰۰۸
۵۵	نمودار ۱۴-۳: نرخ بهره اسمی و نرخ تورم سوریه طی دوره ۱۹۹۷-۲۰۰۸
۵۶	نمودار ۱۵-۳: نرخ بهره اسمی و نرخ تورم تونس طی دوره ۱۹۹۷-۲۰۰۸
۵۶	نمودار ۱۶-۳: نرخ بهره اسمی و نرخ تورم یمن طی دوره ۱۹۹۷-۲۰۰۸

فصل اول

کلیات تحقیق

۱-۱) مسأله تحقیق

این تحقیق رابطه بین تغییرات نرخ بهره و تورم را برای گروه کشورهای منا که شامل کشورهای خاورمیانه و شمال آفریقا است مورد بررسی قرار داده، به دنبال آن است تا جهت علیت بین دو متغیر را تعیین کند.

۲-۱) تشریح و بیان موضوع

نرخ بهره^۱ یکی از مهمترین متغیرهای کلان اقتصادی در سیاستگذاری است؛ که به عنوان هزینه اجاره سرمایه از دیدگاه سرمایه گذار و هزینه فرصت از دیدگاه سپرده گذار محسوب می شود.^۲ بهره همان اختلاف قیمت مبادله‌ی مبلغی پول با همان مبلغ پول در دو زمان می باشد که بر اساس این تعریف، بهره ماهیتی وابسته به ماهیت پول دارد و بر اساس ترجیح واحدهای اقتصادی برای نگهداری پس انداز به صورت نقدینگی قابل توجیه است. یا به عبارت دیگر نرخ بهره عبارت است از نرخ که بابت جلوگیری از کاهش ارزش پول پرداختی در امروز و دریافتی در آینده از وام‌گیرنده دریافت می‌شود. همچنین در شرایط متعارف بازار، به منظور جبران فرصت‌های سرمایه‌گذاری وام‌دهنده، ممکن است مبلغی به عنوان حداقل سود مورد انتظار وام‌دهنده به این نرخ اضافه گردد.

اقتصادهای پیشرفته کنونی جهان به شدت تحت تأثیر نرخ های بهره قرار داشته و به سرعت نسبت به تغییرات آن واکنش نشان می دهند. در واقع، شاخص نرخ بهره به عنوان یک ابزار کنترلی قدرتمند

^۱ هر چند در سیستم بانکی ایران نرخ بهره حداقل به صورت رسمی وجود ندارد، اما واقعیت این است که به سختی می توان تفاوت معنی داری بین نرخ سود بانکی و نرخ بهره قائل شد از این رو با استناد به مباحث نظری این دو معادل یکدیگر فرض می شوند. همچنین در این تحقیق از نرخ وام دهی (Lending Rates) به عنوان جانشین نرخ بهره استفاده شده است.

^۲ در نظام بانکداری غیر ربوی بانک‌ها به عنوان وکیل سپرده‌گذار محسوب می شوند.

در اداره و هدایت بازار عمل می‌کند. نرخ بهره در اقتصادهای پیشرفته، با توجه به وضعیت بازار و از تقابل عرضه و تقاضای پول تعیین می‌شود و لذا، نرخ - تقریباً- طبیعی یا رقابتی است. اما در بسیاری از کشورهای در حال توسعه و در فقدان ساختارهای کارآمدی همچون بازارهای مالی پیشرفته، نرخ‌های بهره معمولاً بدون توجه به وضعیت بازار، به صورت دستوری و با در نظر گرفتن شاخص‌های کلی اقتصادی از جمله تورم و با دیدگاه حمایتی نسبت به بعضی از بخش‌های اقتصادی، تعیین می‌گردد. برخی کارشناسان این شیوه را غیرعلمی دانسته، معتقدند نرخ بهره بانکی باید بر اساس عرضه و تقاضای بازار تعیین شود.

نرخ بهره، بر اساس نرخ تورم و نرخ بازده سرمایه‌گذاری که هر دو متغیرهای درون‌زا هستند، تعیین می‌گردد و دولت‌ها نمی‌توانند بر آنها در کوتاه‌مدت اثر بگذارند و فقط می‌توانند در بلندمدت سیاست‌هایی را برای کاهش نرخ تورم یا افزایش سرمایه‌گذاری اتخاذ نمایند. یکی از سؤالات مهمی که برای مدیریت صحیح اقتصاد یک کشور باید بدان پاسخ داد این است که افزایش یا کاهش نرخ بهره با توجه به شاخص‌های کلان اقتصادی چه آثاری بر اقتصاد آن کشور می‌گذارد؟

بنا بر اعتقاد برخی از اقتصاددانان یکی از عمده‌ترین کاستی‌ها و ضعف‌های موجود در ارتباط با جذب منابع سپرده‌ای در کشورهای در حال توسعه، مسأله پایین بودن نرخ بهره بانک‌ها در مقایسه با نرخ تورم است. به طوری که طی سالیان متمادی در این کشورها تورم از رشدی فراتر از نرخ بهره بانکی برخوردار بوده است و عملاً سود منفی به این سپرده‌ها تعلق گرفته است؛ و این در حالی است که نرخ بهره باید در شرایطی رقابتی و منطقاً متناسب با نرخ تورم تعیین گردد تا این امکان برای همه متقاضیان منابع مالی حائز شرایط وجود داشته باشد تا بتواند منابع مالی مورد نیاز خود را با توجه به نرخ بهره بانکی تعادلی تأمین نمایند.

همان‌طور که اشاره شد یکی از متغیرهای اثرگذار بر نرخ بهره، نرخ تورم است. بر اساس اکثر مباحث تئوری و مطالعات تجربی، رابطه علی دو طرفه بین نرخ بهره و نرخ تورم وجود دارد. بیشتر مباحث مطرح شده در خصوص روابط علت و معلولی بین نرخ تورم و نرخ بهره، در مورد کشورهای توسعه یافته صورت گرفته است. اما در این تحقیق بررسی این رابطه برای کشورهای گروه منا (کشورهای خاورمیانه و شمال آفریقا) انجام گرفته است. این تقسیم‌بندی منطقه‌ای شامل کشورهای در حال توسعه اسلامی است که اقتصادهای مشابهی دارند و تقریباً تعیین نرخ‌های بهره بانکی در این کشورها به صورت دستوری اعمال می‌شود.

از آنجایی که کاهش نرخ بهره بانکی به عنوان عاملی برای کاهش نرخ تورم، یکی از مباحث مهم و بحث برانگیز در محافل اقتصادی سال‌های اخیر بوده است. از این رو برآنیم تا با وجود نظرات متفاوت و متعدد در خصوص رابطه نرخ بهره و تورم، به بررسی این رابطه برای گروه کشورهای منا پردازیم.

۱-۳) ضرورت انجام تحقیق

سرمایه‌های پولی در فرآیند رشد و توسعه اقتصادی هر جامعه‌ای نقش مهمی را بر عهده دارند. در این رابطه بانک‌ها و مؤسسات مالی نقش مهم و اساسی را در تجهیز و هدایت منابع پولی و مالی جهت سرمایه‌گذاری ایفا می‌کنند. در اقتصاد معمولاً نرخ بهره به پولی که به سپرده‌گذاران تعلق می‌گیرد یا از وام‌گیرندگان دریافت می‌شود اطلاق می‌گردد؛ که این نرخ تحت تأثیر عوامل متعدد اقتصادی می‌باشد. به عنوان مثال تورم یکی از عوامل تأثیرگذار بر روی نرخ بهره است، به طوری که بر اساس نظرات اقتصادی وقتی تورم در اقتصاد رو به افزایش می‌گذارد، قاعدتاً نرخ بهره هم باید بالا برود. یعنی اگر نرخ بهره بالا نرود خود وام‌دهنده چه بانک باشد یا افراد خصوصی که به عنوان عرضه‌کننده منابع به سیستم بانکی هستند در اثر نرخ تورم بالا و اعطای وام متضرر می‌شوند (غنی نژاد، ۱۳۸۰: ۲).

دولت‌ها همواره برای مهار تورم اقدام به اعمال سیاست‌های مختلفی می‌کنند که سیاست‌های پولی از جمله سیاست‌هایی است که به منظور کنترل فعالیت‌های اقتصادی جامعه به کار می‌رود و بر عرضه پول و همچنین نرخ بهره اثر می‌گذارند و از این طریق بسیاری از اهداف اقتصادی؛ مانند افزایش اشتغال، ثبات قیمت‌ها، حل مشکل رکود و ... را متأثر می‌سازند. سیاست‌های پولی از طریق کانال‌های مختلفی اقتصاد کشور را تحت تأثیر قرار می‌دهد که یکی از آنها کانال تغییرات نرخ بهره است که منشأ تأثیرات قابل توجهی بر متغیرهای اقتصادی از جمله نرخ تورم می‌باشد.

همواره میان کارشناسان و صاحب‌نظران اقتصادی در مورد افزایش یا کاهش نرخ‌های بهره بانکی اختلاف نظر وجود دارد به طوری که عده‌ای از کارشناسان با اشاره به نرخ‌های تورمی بالا و در نتیجه وجود نرخ‌های بهره حقیقی منفی بر روی سپرده‌های بانکی، معتقد به افزایش آن و در طرف مقابل برخی دیگر از کارشناسان در زمینه رابطه بین نرخ بهره و سرمایه‌گذاری، معتقدند که افزایش نرخ‌های بهره بانکی اثر منفی بر روی سرمایه‌گذاری خواهد داشت. البته شاید افزایش یا کاهش نرخ بهره اسمی

چندان مهم نباشد چرا که ممکن است در شرایط افزایش نرخ تورم، نیاز به تعدیل نرخ بهره اسمی مطابق تورم باشد. یا این که در شرایط کاهش نرخ تورم نیاز به کاهش نرخ بهره اسمی باشد تا نرخ بهره حقیقی در حد مورد نظر کنترل شود.

مهم ترین استدلال مخالفان افزایش نرخ بهره، بالا بودن نرخ تورم و نگرانی از فرار سپرده های بانک ها از یک سو و افزایش متقاضیان دریافت تسهیلات بانکی و تشدید رانت دستیابی به تسهیلات نسبتاً ارزان قیمت بانک ها از سوی دیگر بوده است. دغدغه موافقان کاهش نرخ بهره در کشورهای در حال توسعه، حجم کم سرمایه گذاری و قدرت رقابتی پایین تولیدکنندگان است. استدلال اصلی آنان این است که با کاهش نرخ بهره بانکی به عنوان بخشی از هزینه سرمایه گذاری، می توان حجم سرمایه گذاری را افزایش داده و قیمت تمام شده محصولات تولیدی را کاهش داد، که موجبات کاهش تورم را نیز فراهم می آورد. در مقابل، مخالفان این نظر نگران تبعات منفی کاهش نرخ بهره، بدون کاهش نرخ تورم اند و شرط اصلی و اساسی کاهش نرخ بهره اسمی را کاهش نرخ تورم و به تبع آن تعدیل انتظارات تورمی مردم و در نهایت مثبت شدن نسبی نرخ بهره بانکی می دانند. لذا از دید آنان، کاهش نرخ بهره بانکی تنها در یک افق بلندمدت و در سایه کاهش تدریجی نرخ تورم این کشورها، امکان پذیر است. این نظر بر مبنای رابطه ای به نام "اثر فیشر" بیان شده است. این رابطه استدلال می کند که با فرض ثابت بودن نرخ بهره حقیقی، رابطه بین نرخ بهره اسمی و نرخ تورم مثبت است و یک رابطه علی دو طرفه بین این دو متغیر برقرار است.

در تحقیق حاضر با توجه به اثر فیشر، صحت رابطه بین تغییرات نرخ بهره اسمی و تورم را به آزمون می گذاریم.

۱-۴) هدف تحقیق

در این تحقیق برآنیم تا بتوانیم رابطه علیت بین تغییرات نرخ بهره و تورم را برای گروه کشورهای منا بررسی کنیم و با توجه به داده های موجود از این کشورها و بررسی آنها در دوره زمانی مشخص، امکان اظهار نظر و قضاوت علمی را فراهم نمائیم.

۵-۱) سؤال اساسی تحقیق

با توجه به مطالب ارائه شده در قسمت های قبلی، سؤال اصلی تحقیق این است که در گروه کشورهای منا آیا بین تغییرات نرخ بهره و تغییرات نرخ تورم رابطه ای وجود دارد؟

۶-۱) روش انجام تحقیق

روش انجام این تحقیق اسنادی - تحلیلی است. در انجام این تحقیق با رجوع به منابع اینترنتی و کتابخانه ای از قبیل کتب و مجلات مختلف فارسی و لاتین، مطالعات لازم شکل گرفته، مبانی نظری و پیشینه مطالعه تنظیم می گردد. بانک های اطلاعاتی داخلی و بین المللی و همچنین نشریه IFS برای جمع آوری داده های مورد نیاز استفاده شده است.

۷-۱) قلمرو تحقیق

۱-۷-۱) دوره زمانی انجام تحقیق

داده های مورد استفاده در این تحقیق به صورت فصلی است و دوره زمانی آن از سال ۱۹۹۷:۱ تا ۲۰۰۸:۴ می باشد.

۱-۷-۲) مکان تحقیق

مکان تحقیق حاضر "گروه کشورهای منا" است که کشورهای خاورمیانه و شمال افریقا را در بر گرفته و شامل ۱۸ کشور می باشد که عبارتند از: اردن، الجزایر، امارات متحده عربی، ایران، بحرین، تونس، جیبوتی، سوریه، عراق، عربستان، عمان، قطر، کویت، لبنان، لیبی، مراکش، مصر و یمن که در این تحقیق بنا به دلایلی که در فصل سوم ذکر خواهد شد، تنها به بررسی ۱۶ کشور از این گروه می پردازیم.

۸-۱) روش‌های مورد نظر برای تجزیه و تحلیل اطلاعات و آزمون فرضیه‌ها

نکته مهم و قابل توجه در بررسی رابطه بین نرخ تورم و نرخ بهره چگونگی آزمون علیت بین این دو متغیر می‌باشد. در بیشتر تحقیقات صورت گرفته جهت بررسی آزمون علیت عمدتاً از آزمون علیت گرنجری است که به نوعی آزمون خود رگرسیون برداری دو متغیره است. با توجه به پیشرفت‌های صورت گرفته در تحلیل سری‌های زمانی در این تحقیق سعی داریم تا از روش‌های جدید الگوسازی در سری‌های زمانی برای بررسی آزمون فرضیه و انجام تحقیق استفاده نمائیم. در این تحقیق علاوه بر بررسی آزمون علیت گرنجری، از آزمون علیت گرنجری هشیائو که در واقع تعدیل یا اصلاح شده آزمون علیت گرنجری می‌باشد نیز استفاده شده است. جهت بررسی این دو آزمون علیت نیز پایا بودن تمام متغیرها الزامی بوده است که برای بررسی پایایی متغیرها از آزمون‌های ریشه واحد، شامل دیکی فولر و شکست ساختاری پرون استفاده شده است. برآوردهای آماری نیز با استفاده از نرم افزار Microfit صورت گرفته است.

۹-۱) فرضیه تحقیق

فرضیه‌های اصلی تحقیق عبارتند از:

— تغییرات نرخ بهره علت تغییرات در نرخ تورم می‌باشد.

— تغییرات نرخ تورم علت تغییرات در نرخ بهره می‌باشد.

پایان نامه شامل ۵ فصل از جمله فصل حاضر می‌باشد که به تشریح کلیات تحقیق اختصاص دارد. در دومین فصل ادبیات موضوع را داریم که در بخش مبانی نظری آن، نظریه‌های موجود در ارتباط با رابطه بین تورم و نرخ بهره، مطرح می‌گردد. در ادامه این فصل پیشینه تحقیق گنجانیده شده است. در این قسمت مطالعات صورت گرفته در ارتباط با موضوع تحقیق در داخل و خارج از کشور مورد بررسی قرار گرفته است. در فصل سوم روش تحقیق را توضیح خواهیم داد که مباحث آن شامل بیان متد تحقیق، شیوه گردآوری مطالب، تشریح مدل تحقیق و تحلیل داده‌ها و نهایتاً بیان مشکلات تحقیق می‌باشد. یافته‌های تحقیق و تجزیه و تحلیل نتایج استخراج شده از مدل در چهارمین فصل ارائه می‌شود. در نهایت در فصل پایانی تحقیق، دستاوردها و یافته‌های پژوهش با عنوان نتیجه‌گیری و

پیشنهادات ارائه می شود که دستاوردهای اصلی تحقیق در این بخش جمع بندی شده اند و بر مبنای آنها
پیشنهادات مختلف ارائه می گردد.

فصل دوم

ادبیات موضوع

۲-۱) مقدمه

با توجه به تشریح موضوع و اهمیت آن در فصل قبل، در این فصل لازم است تا ضمن تبیین و تشریح متغیرهای مورد استفاده در این پژوهش، نظریه‌های موجود در این ارتباط نیز مطرح گردد. لذا ابتدا به بررسی مبانی نظری پژوهش حاضر، که شامل تئوری‌های موجود در زمینه رابطه بین تورم و نرخ بهره است، می‌پردازیم تا بتوانیم یک چارچوب نظری قوی و مناسب مبتنی بر نظریات اقتصادی برای موضوع تحقیق فراهم آوریم. سپس در قسمت بعدی فصل، مطالعاتی را که تا کنون در این مورد شکل گرفته بررسی می‌نمائیم تا در نهایت از نتایج آن در شکل‌دهی یک مدل مناسب برای آزمون فرضیه‌های تحقیق استفاده کنیم.

۲-۲) نظریات مربوط به تعیین نرخ بهره

بهره پدیده‌ای است اقتصادی که از دوران قبل از میلاد مسیح در زندگی اقتصادی بشر وجود داشته که در اینجا می‌توان به نظر برخی از اندیشمندان اقتصاد در زمینه تعیین نرخ بهره اشاره کرد. برداشت بوم-باورک در مورد بهره این گونه است: «طبیعت پول به آن امکان نمی‌دهد که محصولی را به بار آورد و از این نظر نیز نمی‌توان سودی را که بستانکار از راه استقراض پول قرض می‌کند از طریق قدرت اقتصادی پول توجیه کرد، بلکه تنها علت دریافت نرخ بهره، یک بهره‌کشی نامشروع و بی‌انصافانه محسوب می‌گردد» (Bawerk, 1900: 17). اما اروینگ فیشر (Irving Fisher) نرخ بهره را این‌طور تعریف می‌کند: «نرخ بهره درصد پاداش پرداختی بر روی پول، برحسب پول در تاریخ معین که معمولاً یکسال بعد از تاریخ معین است، می‌باشد. نرخ بهره در واقع هزینه ایست که باید برای دریافت اعتبار بپردازید».

در مورد چگونگی تعیین نرخ بهره، بین مکاتب اقتصادی اتفاق نظر وجود ندارد. راجرز، ۱۹۸۹ (Rogers) تحلیل‌های مربوط به تعیین نرخ بهره و کارکردهای آن را به دو گروه شامل تحلیل‌های واقعی (کلاسیکی) و تحلیل‌های پولی (کینزی) تقسیم می‌کند. از یک طرف، علمای کلاسیک اقتصاد اعتقاد دارند که نرخ بهره در بازار سرمایه تعیین می‌شود و از طرف دیگر، اقتصاددانان کینزی اعتقاد دارند که نرخ بهره در بازار پول معین می‌گردد و بازار سرمایه تعیین‌کننده درآمد ملی است (تفضلی، ۱۳۸۵: ۳۲۶-۳۳۰). در این قسمت نظریه‌های مختلف درباره تعیین نرخ بهره بیان می‌گردد.

۲-۲-۱) نظریه کلاسیکی تعیین نرخ بهره

این گروه که طرفداران نظریه مقداری پول هستند، معتقدند که نرخ بهره توسط عرضه و تقاضا برای پس‌انداز یا به عبارت دیگر در بازار سرمایه تعیین می‌شود. نظریه تعادل در بازار پس‌انداز و سرمایه‌گذاری، مبتنی بر این اصل است که حجم پس‌انداز در اشتغال کامل همواره با ارزش کل سرمایه‌گذاری برابر است. بسیاری از اقتصاددانان کلاسیک نظیر جان استوارت میل (Mill, J, S.) معتقد بودند که متغیرهای پولی در بلندمدت عامل تغییر نرخ بهره نیستند و حجم پول در بلندمدت فاقد اثرگذاری لازم بر نرخ بهره است. جان استوارت میل نماینده شیوه تفکر بسیاری از اقتصاددانان کلاسیک و نئوکلاسیک در "اصول اقتصاد سیاسی" خود می‌نویسد: "تغییرات در نرخ بهره از تغییرات در عرضه و تقاضای وجوه مالی ناشی می‌شود". از دیگر اقتصاددانان کلاسیک و نئوکلاسیک، می‌توان